

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Jouhki, Jukka

Title: Intiaanipähineen ongelma

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Jouhki, J. (2017, 27.9.2017). Intiaanipähineen ongelma. AntroBlogi.
<http://antroblogi.fi/2017/09/intiaanipaahineen-ongelma/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Intiaanipäähineen ongelma

- [Jukka Jouhki](#)
- [27.9.2017 19:23](#)

Oletko käynyt joogassa? Onko lapsesi käyttänyt “inkkaripäähinettä”? Kiiluuko sympaattinen Buddha-patsas kirjahyllyssäsi? Jos vastaat myöntävästi, olet saattanut syyllistyä *kulttuuriseen appropriatioon* eli kulttuurin omimiseen. Vaikka vieraiden kulttuuristen vaikutteiden omimista on tapahtunut aina, viimeaikaisessa keskustelussa kiteytyy etnisten vähemmistöjen huoli omasta asemastaan. Voiko omimisen kieltää? Helsingin Sanomien NYT-liite julkaisi [artikkelin](#) Miss Helsinki -kisojen osallistujista. Missit poseeraavat muotikuivissa [sulkapäähineissä](#), jotka muistuttavat Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen perinteisiä päähineitä. [Suomen saamelaisnuoret ry](#) julkaisi tapahtuneesta vastalauseen: kysymys on kulttuurisesta appropriatiosta eikä “alkuperäiskansakulttuurin hyväksikäyttö ja eksotisoiminen ole hyväksyttävää”.

Alkuperäiskansojen ja joidenkin vähemmistöjen keskuudessa koetaan usein, että jotkut yhteisön perinteiset tuotteet ovat erityisen arvokkaita, uniikkeja tai jopa pyhiä. Tämän vuoksi yhteisöön kuulumattomien ei tulisi käyttää niitä kaupallisesti, viihteellisesti tai esteettisistä syistä.

Appropriatiokritiikin perusidea on yksinkertainen: älä matki alkuperäiskansoja. Suomessa keskustelu on keskittynyt lähinnä saamenpukujen tai niitä muistuttavien vaatteiden käyttöön muiden kuin saamelaisten toimesta. Pohjois-Amerikassa kritiikin kohteena on usein valkoinen valtaväestö, joka käyttää alueen alkuperäiskansojen symboleja kuten päähinettä tai toteemia. Kriittisimmillään kulttuuriappropriatiokritiikki voi kohdistua jopa [moottoripyöriin, tatuointeihin ja – kyllä – treenattuihin lihaksiin](#), jotka keskiluokka on anastanut työväenluokalta.

Kulttuuriseen lainaamiseen suhtaudutaan antropologiassa useimmiten kriittisesti, jos sen kohteena on etninen vähemmistö jonka historiaan sisältyy ns. valtaväestön harjoittamaa sortoa. Samalla ihmiskunnan historia on antropologisessa mielessä yhtä pitkää kulttuurista appropriaatiota. Sekä hienot että huonot ideat ja ideologiat, esteettiset objektit ja muut materiaalisen ja mentaalisen kulttuurin tuotteet leviävät, inspiroivat ja ärsyttävät ihmisiä. Kulttuurista omimista ja lainailua on tapahtunut aina: hehkulamppuja käytetään kaulakoruna, natsiunivormuja seksileikeissä ja ympäri Suomea syödään karjalanpiirakoita. Kulttuuriseksi omimiseksi nimetään kuitenkin vain pieni osa tällaisia ilmiöitä. Siitä puhutaan, kun vähemmistöryhmä pyrkii suojelemaan omaa kulttuuriaan.

Puhe kulttuuriappropriaatiosta saa kulttuurin näyttämään kokoelmalta symboleja, jotka etnisen ryhmän edustajat kulloinkin valikoivat, pyhittävät ja nostalgisoivat edustamaan eroa ulkopuolisiin. Käyttöön liittyy ajatus yhtenäisestä "valtakulttuurista", joka ei välitä vähemmistöjä sortavasta menneisyydestään, vaan jatkaa ajattelematonta riistoa omimalla tuotteita ja antamalla niille uusia merkityksiä.

Ongelmallista keskustelussa on määritellä, kenellä on valta päättää suojeltavista symboleista ja mitkä kaikki uniikit kulttuuriset ilmiöt tietty ryhmä omistaa. Kuuluvatko niihin kieli, kertomukset, vaatemallit, uskonto, harrastukset ja ihmissuhteet – vai rajataanko oikeudet vain visuaalisiin kulttuurin muotoihin? Miltä kuulostaisi kulttuurin copyright?